

Datum: 17-03-2025

Volgnummer: 2024-2025/09

Advies bij de voorgestelde prioritaire doelstellingen voor het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029

Op vraag van Melissa Depraetere, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd, analyseerde het Kinderrechtencommissariaat de door haar voorgestelde selectie van prioritaire doelstellingen voor het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029. Dit advies wordt toegevoegd aan het dossier aan de Vlaamse Regering.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het cruciaal dat een jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan inspeelt op situaties waarin kinderrechten in Vlaanderen nog niet of onvoldoende worden beschermd. Waar het huidige beleid er nog onvoldoende in slaagt de kinderrechten voor elk kind te realiseren, daar moet het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan voor gaan. We hopen dat in de verdere uitwerking van dit JKP zal blijken dat het om een echt strategisch plan gaat, met een strakke samenhang tussen doelstellingen en acties en tussen acties onderling.

We vragen:

- een ambitieus plan voor de hele Vlaamse Regering, waarbij ook binnen de administraties genoeg kennis is over en gewicht wordt gegeven aan het JKP
- dat in de verdere uitwerking van het programma altijd vanuit de basisprincipes van het kinderrechtenverdrag wordt vertrokken
- dat voldoende middelen op beleidsdomeinoverschrijdende manier worden gebundeld en ingezet
- kinderarmoede niet los te laten en doelstellingen rond armoede te formulerend binnen de vier projecten
- dat de Vlaamse ministers de lokale besturen aanspreken op hun verantwoordelijkheid in het realiseren van kinderrechten lokaal. Het delegeren van bevoegdheden naar het lokale niveau, betekent ook dat het lokale beleid moet voldoen aan de standaarden van het VN-Kinderrechtenverdrag.
- bij de invulling van de gekozen prioriteiten rekening te houden met onze signalen over kinderrechtschendingen
- om als Vlaamse Regering ook buiten het JKP kinderrechten thema's op te nemen om de impact van het jeugd- en kinderrechtenbeleid te evalueren, bij te sturen indien nodig en kinderrechten te blijven monitoren

1. Ambitieuus plan voor de hele Vlaamse Regering én administratie nodig

Het Jeugddecree van 23 november 2023 bepaalt dat de Vlaamse Regering uiterlijk een jaar na het begin van elke regeerperiode een **Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan** voorlegt aan het Vlaams Parlement. Binnen een half jaar na het begin van de regeerperiode selecteert de Vlaamse Regering op basis van een omgevingsanalyse minimaal drie en maximaal vijf prioritaire, transversale doelstellingen voor kinderen en jongeren.

De minister bevoegd voor jeugd koos op basis van een omgevingsanalyse en een participatie- en inspraaktraject, georganiseerd door de administratie Jeugd, voor **vier prioriteiten**. De aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid uit de verschillende entiteiten van de Vlaamse overheid werden gedurende dit traject betrokken. Op vraag van de bevoegde minister, geeft het Kinderrechtencommissariaat hier een advies bij de gekozen prioritaire doelstellingen.

Voor ons moet een jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan antwoord bieden op situaties waarin kinderrechten in Vlaanderen niet of onvoldoende gegarandeerd zijn. Waar het huidige beleid er nog niet voldoende in slaagt kinderrechten voor elk kind te realiseren, **waar de 'extra mile' nodig is, daar moet het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan het verschil maken.**

In ons dagelijks werk merken we dat hierbij verschillende beleidsdomeinen betrokken moeten worden. De uitdagingen waar kinderen en jongeren mee te maken krijgen, beperken zich zelden tot één enkel beleidsveld. **Samenwerking** is dus cruciaal. Een globaal plan om de positie van kinderen en jongeren gedurende de termijn van vijf jaar zichtbaar te versterken, dat moet het doel zijn van het plan en de prioriteiten die de minister hierin naar voren schuift.

Een sterk netwerk van mensen die de rechten van kinderen en jongeren hoog in het vaandel dragen is noodzakelijk om echte samenwerking over beleidsdomeinen mogelijk te maken. Daarom zijn het statuut, de functie en het mandaat van de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid van de administratie zo belangrijk. Dit zou versterkt moeten worden en hun expertise moet maximaal meegenomen worden wanneer beleidswerk wordt voorbereid of beleid verder geconcretiseerd wordt.

We hopen dat in de verdere uitwerking van dit JKP zal blijken dat het om een echt strategisch plan gaat, met een strakke samenhang tussen doelstellingen en acties en tussen acties onderling.

2. Appreciatie voor het traject

Wij zijn blij te lezen dat actieve participatie van kinderen, jongeren en hun vertegenwoordigers voor de minister een cruciale randvoorwaarde is zowel in de opmaak, uitvoering als evaluatie van het JKP. Er is al een positief voortraject georganiseerd (dat al werd ingezet vóór de vorming van de huidige Vlaamse Regering) met verschillende inspraakmomenten en rondes in de jeugdsector, aangevuld met een survey voor professionals en onderzoekers. De minister en haar kabinet zijn daarna nog met onder andere het Kinderrechtencommissariaat in gesprek gegaan en ook die input is beluisterd en meegenomen in de bepaling van de prioriteiten voor het JKP. De minister geeft de administratie ook de opdracht om de stem van kinderen en jongeren uitdrukkelijk mee te nemen in de opmaak van de uitwerking van de prioritaire doelstellingen in projectplannen. Ze geeft zo het goede voorbeeld, want voor alle beleid dat raakt aan de levens van kinderen en jongeren, geldt dat deze zelf betrokken moeten worden en dat met hun mening en ervaringen rekening moet gehouden worden.

In haar nota benadrukt de minister dat er genoeg middelen beschikbaar moeten zijn om de projectplannen uit te voeren. Wij hopen dat die middelen slim gebundeld worden, zodat ze beleidsdomeinen overstijgen en écht effect hebben.

3. Jeugd- en kinderrechtenbeleid moet de grootste kinderrechtenmanco's oplossen

Het Kinderrechtencommissariaat ziet toe op de naleving van kinderrechten in Vlaanderen. Elk kind heeft recht om op een veilige en gezonde omgeving om op te groeien, te leven en zich te kunnen ontwikkelen. De grootste manco's rond het garanderen van kinderrechten in Vlaanderen, schoven we recent nog naar voren in ons memorandum naar aanleiding van de verkiezingen van 2024¹. De laatste slotbeschouwingen van het VN-Kinderrechtencomité, dat toezicht houdt op de naleving van het VN-Kinderrechtenverdrag door staten, dateren al van 2019², maar verschillende pijnpunten die daarin worden opgesomd, blijven gelden. We komen hier verder, bij het bespreken van de gekozen prioriteiten, op terug.

3.1. Vertrek vanuit de basisprincipes van het kinderrechtenverdrag

Het verdrag geldt voor álle kinderen tot 18 jaar

Non-discriminatie is een belangrijk principe. Alle rechten zijn van toepassing op álle kinderen, zonder uitzondering of onderscheid. Het is belangrijk er bij alle vier de prioriteiten over te waken dat er bijzondere inspanningen zijn voor kinderen en jongeren in een meer kwetsbare situatie: kinderen met een handicap, kinderen op de vlucht, kinderen met een migratieachtergrond, heel jonge kinderen, kinderen die in armoede of met weinig middelen opgroeien. Het beleid moet de rechten van alle kinderen beschermen, ongeacht hun geloof, moedertaal, huidskleur, genderidentiteit, seksuele oriëntatie, enz.

Alle rechten staan op gelijk niveau

Kinderrechten hangen met elkaar samen. Het ene recht kan niet zonder het andere en is ook niet belangrijker dan het andere. Kinderrechten moeten in hun geheel bekeken en geïnterpreteerd worden. Dat betekent dat als het jeugd- en kinderrechtenplan prioriteiten kiest waarin bepaalde rechten extra aandacht krijgen, de andere kinderrechten daar ook in meegenomen moeten worden.

Kinderen en jongeren hebben recht op participatie

Kinderen en jongeren moeten hun mening kunnen geven over wat voor hen belangrijk is en er moet met deze mening ook rekening worden gehouden. Daarom is kinderrechteneducatie vanaf jonge leeftijd ook zo belangrijk. Als kinderen en jongeren niet weten wat hun rechten zijn en betekenen, kunnen ze inbreuken op hun rechten ook niet aankaarten en niet mee voor hun rechten opkomen.

Daarnaast moeten kinderen en jongeren volop kunnen participeren aan de samenleving en hoe die vorm krijgt op school, in de voorziening, in hun stad of gemeente.

¹ [Kinderrechtencommissariaat, Memorandum 2024](#)

² [Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium, 28 February 2019](#)

3.2. Laat kinderarmoede niet los

“Ten slotte willen we waken over de samenhang met andere horizontale plannen en in het bijzonder het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding. Daarom kiezen we ervoor om armoede niet als prioriteit op te nemen in het JKP, maar als bijkomend horizontaal thema over de prioriteiten heen.” (uit de nota aan de Vlaamse Regering van minister Depraetere)

90.000 kinderen in Vlaanderen bevinden zich in een situatie van ernstige materiële en sociale deprivatie³. Bijna het dubbele aantal leeft in een situatie van verhoogd armoederisico. Kinderen in eenoudergezinnen hebben 22% kans om onder de armoedegrens te leven⁴. Een kwart van de kinderen met minstens één van beide ouders buiten de EU geboren kent een verhoogd armoederisico⁵. Het is dus belangrijk dat armoede, met zijn grote impact op kinderrechten, meegenomen wordt over alle prioriteiten heen. Ontoereikende levensstandaard en huisvesting, uithuiszetting en soms zelfs dakloosheid, zijn extreme kinderrechtenschendingen die met de grootste prioriteit – binnen of buiten het JKP – moeten worden opgelost. Het is daarom nodig dat er doelstellingen en indicatoren rond armoede worden geformuleerd binnen de vier projecten waaruit het JKP zal bestaan.

3.3. Laat het lokale beleid niet los

Zoals we al naar voor brachten in onze reactie op de beleidsnota jeugd, vinden we het een bijzonder goed idee om **in het JKP de brug te slaan naar het lokaal beleid**. We lezen in de nota dat lokale besturen door de inhoudelijke bevoegde ministers uitgenodigd kunnen worden om mee te werken aan de uitvoering van de vooropgestelde prioriteiten. Inspanningen binnen het JKP zullen voor lokale besturen wel louter “het resultaat zijn van eigen beleidskeuzes”. Dit is vrijblijvend naar de lokale besturen toe, maar het is zeker een stap in het meetrekken van lokale besturen in het kinderrechtenverhaal. We erkennen daarnaast de inspanningen van de steden en gemeenten die – soms al jaren - werken aan kindvriendelijkheid onder andere via het streven naar en bekomen van het label Kindvriendelijke Stad en Gemeente. Maar het is belangrijk om elke stad of gemeente mee te nemen in het belang van lokaal werk maken van kinderrechten.

Naast het Vlaamse beleidsniveau hebben **ook de lokale besturen belangrijke sleutels, middelen en bevoegdheden in handen om kinderrechten lokaal te realiseren**; denk aan het lokaal armoedebeleid, het mobiliteitsbeleid, het vrijetijdsbeleid, ... Het Kinderrechtencomité is hierin heel duidelijk. Het feit dat een bevoegdheid doorgedelegeerd is aan de lokale besturen, ontslaat de federale en regionale overheid niet van hun verantwoordelijkheid. Ze moeten mee waken over de naleving van het Kinderrechtenverdrag, ongeacht hoe bevoegdheden worden verdeeld of gedelegeerd aan lokale overheden. Bovendien is het zo dat als lokale besturen sommige bevoegdheden van de Vlaamse overheid overnemen, dit delegeren ook betekent dat het lokale beleid moet voldoen aan de standaarden van het VN-Kinderrechtenverdrag⁶. We beseffen zeer goed dat dit voor lokale besturen zeker niet altijd evident is. Soms hebben ze een beperkt beleidsvoerend vermogen en ontbreken middelen of mensen om bijvoorbeeld een sterk armoedebeleid uit te werken. Soms kan een intergemeentelijke of regionale aanpak helpend zijn om kennis te bundelen en samen te werken. Daarnaast is het voor ons belangrijk dat Vlaanderen dit niet loslaat en het lokale besturen ondersteunt,

³ [https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/gezinsinkomen-en-kansarmoede#:~:text=Armoede%2Dindicatoren%20op%20kindniveau%20\(kinderen,eindjes%20aan%20elkaar%20te%20knopen](https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/gezinsinkomen-en-kansarmoede#:~:text=Armoede%2Dindicatoren%20op%20kindniveau%20(kinderen,eindjes%20aan%20elkaar%20te%20knopen).

⁴ *Idem*.

⁵ *Ibid*.

⁶ De vijfde algemene commentaar van het Comité voor de Rechten van het Kind richt zich op de algemene maatregelen van implementatie van het Kinderrechtenverdrag (CRC). In paragraaf 40 benadrukt het Comité dat decentralisatie van overheidsfuncties en -diensten de verantwoordelijkheden van de staatspartijen onder het Verdrag niet vermindert. Staten blijven verantwoordelijk voor de naleving van het Kinderrechtenverdrag, ongeacht hoe bevoegdheden worden verdeeld of gedelegeerd aan lokale of regionale overheden.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2FGC%2F2003%2F5&Lang=en

incentives geeft en opvolgt om ook op dat niveau kinderrechten maximaal waar te maken voor elk kind of jongere in Vlaanderen.

In de slotbeschouwingen van VN-Kinderrechtencomité staat dat kinderen, vooral in kwetsbare situaties, actief betrokken moeten worden bij lokale openbare raadplegingen zodat hun mening impact heeft op het lokale beleid⁷. Hier is nog werk aan de winkel. Lokale besturen zijn verplicht om een jeugdraad in te richten, maar niet elk lokaal bestuur doet dit (op een goede manier). We vragen aan de bevoegde ministers om de lokale besturen hierop aan te spreken.

4. Hou bij de invulling van de gekozen prioriteiten rekening met onze signalen over kinderrechtenschendingen

De gekozen prioritaire doelstellingen voor het jeugd- en kinderrechtenplan zijn ruim geformuleerd. Hierdoor is het mogelijk om een ruim scala aan beleidsdomeinen aan te spreken, wat een aanzienlijke meerwaarde is. Er zijn immers veel meer kinderrechten, die allemaal een plaats verdienen in een Vlaams JKP en deze benadering biedt daarvoor de nodige ruimte.

De prioriteiten worden als volgt samengevat:

1. Ruimte om jong te zijn
2. Goed in je vel
3. Samenleven in solidariteit
4. De weg naar volwassenheid

Als criteria voor de beleidsaanbevelingen werd gekeken naar de mogelijkheid tot transversale samenwerking, impact en urgentie. Regulier beleid overstijgend, was ook een criterium voor de selectie.

De prioriteiten worden telkens in een korte paragraaf omschreven. Deze omschrijving blijft nog heel algemeen. De concrete invulling en uitwerking van elke prioriteit gebeurt in de projectplannen die samen als het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029 voor 30 september 2025 worden goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Voor elke prioriteit geven wij een aantal aandachtspunten vanuit kinderrechten, op basis van onze ervaring en expertise bij de klachtenbehandeling en op basis van eerder advieswerk. Daarnaast benoemen we een aantal thema's die volgens ons heel relevant zijn, maar die voor ons momenteel niet genoeg aandacht krijgen binnen de prioriteiten van het JKP. Als deze niet binnen het JKP worden opgenomen, kan dat uiteraard alsnog binnen de bewuste beleidsdomeinen. Ook daarvoor willen we aandacht vragen.

4.1. RUIMTE OM JONG TE ZIJN

“Het is van cruciaal belang voor de mentale en fysieke gezondheid van kinderen en jongeren dat ze op een veilige en gezonde manier hun buurt kunnen ontdekken. Met deze prioriteit willen we werk maken van duurzame, gezonde, verkeersveilige en leefbare buurten die voldoen aan hun noden en willen we inzetten op een leefomgeving waar kinderen en jongeren willen, kunnen en mogen zijn”. (uit de nota aan de Vlaamse Regering van minister Depraetere)

⁷ Verenigde Naties, Comité voor de Rechten van het Kind (2019) Slotbeschouwingen over het gecombineerde vijfde en zesde periodieke verslag van België, paragraaf 19. [VERENIGDE NATIES, COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND.pdf](#)

Plaats om te spelen, buiten te zijn en te bewegen is nodig

We scharen ons volledig achter deze doelstelling. In de slotbeschouwingen moedigt het VN-Kinderrechtencomité België aan om meer te doen om het recht van kinderen te garanderen op rust, vrije tijd en voldoende mogelijkheden om te spelen en recreatieve activiteiten te ondernemen. “Dit geldt ook voor kinderen uit kansarme gezinnen, kinderen met een handicap, en vluchtelingen- en migrantenkinderen. Het gaat om activiteiten die veilig, toegankelijk, inclusief, bereikbaar met het openbaar vervoer, rookvrij en aangepast aan de leeftijd moeten zijn.” Het Comité beveelt ook aan om ervoor te zorgen dat kinderen en jongeren toegang hebben tot groene ruimtes en open plekken, en ervoor te zorgen dat deze toegankelijk en beschermd blijven⁸.

Heb oog voor de link met armoede en kinderen in opvangcentra

Kinderen en jongeren die opgroeien in de buurten met de grootste armoedeconcentratie, hebben vaak minder ruimte bij hen thuis, de minste mogelijkheden om veilig buiten te spelen en de minste toegang tot groene ruimte⁹. De link tussen armoede en leefomgeving versterkt vaak de vicieuze cirkel van ongelijkheid. Investerings in kindvriendelijke en groene wijken zullen dus het meest impact hebben in die buurten. Ook kinderen en jongeren op de vlucht verdienen extra aandacht. Zij zitten vaak in grote opvangcentra, van waaruit het niet altijd evident is om hun buurt te ontdekken.

Werk mee aan de kindnorm in het mobiliteitsbeleid

Het Kinderrechtencommissariaat is heel tevreden dat de kindnorm in het verkeer is ingeschreven in het Vlaamse regeerakkoord. Kinderen en jongeren moeten zich zelfstandig en veilig kunnen verplaatsen, vooral te voet, met de fiets of het openbaar vervoer. Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor dat kinderen vanaf 8 jaar korte, bekende trajecten zelfstandig kunnen afleggen in een veilige omgeving. Daarnaast vragen jongeren om veiligere fietsenstallingen en een betrouwbaarder openbaar vervoer, met meer frequentie 's avonds, 's nachts en in het weekend. We verwijzen hier ook naar de resolutie¹⁰ over mobiliteit van de jongeren op onze Kinderrechtendag in het Vlaams Parlement in 2021.

Leg de link tussen verkeer en gezondheid

Het VN-Comité stelde een hoog niveau van luchtverontreiniging vast in België, met name door het wegvervoer. Het waarschuwde voor de negatieve gevolgen daarvan voor het klimaat en voor de gezondheid van kinderen, en wees op de toename van astma en ademhalingsziekten bij kinderen. Het maakte de aanbeveling om maximale concentraties van luchtverontreinigende emissies, ook van het wegvervoer, te reguleren¹¹. Ook hier geldt een socio-economische link. Kinderen en jongeren uit gezinnen in armoede worden disproportioneel blootgesteld aan luchtvervuiling omdat ze vaker opgroeien in verkeersdrukke wijken of langs drukke verkeersassen, waar de luchtkwaliteit slechter is.

Duurzaamheid, leefbaarheid, gezonde lucht: daar liggen kinderen wakker van

Kinderen en jongeren zijn bezorgd om het klimaat en over het milieu. 80% van de bevraagde jongeren in de Waddist App maakt zich zorgen over het klimaat¹². Tijdens de Kinderrechtendag van het Vlaams Parlement vroegen jongeren om acties die het Vlaamse beleidsniveau overstijgen. Ze willen dat er naar hen geluisterd wordt, dat ze betrokken worden bij gesprekken en mee de toekomst kunnen vormgeven. Jonge klimaatactivisten verdienen bescherming, maar worden helaas vaak geconfronteerd met kritiek

⁸ Verenigde Naties, Comité voor de Rechten van het Kind (2019) Slotbeschouwingen over het gecombineerde vijfde en zesde periodieke verslag van België, paragraaf 40. [VERENIGDE NATIES, COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND.pdf](https://www.unhcr.org/refugees/files/2019/07/20190724_VNCR_Belgie.pdf)

⁹ Zie bv. Vanderstraeten, L., Van Hecke, E., & Ryckewaert, M. (2021). Buurten met een concentratie van kwetsbare huishoudens en woonsituaties op kaart gezet. Leuven: Steunpunt Wonen. https://archief.steunpuntwonen.be/Documenten_2016-2020/Onderzoek_Werkpakketten/WP_7_Beleidsevaluerend Onderzoek/WP7e_RAPPORT

¹⁰ https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/resolutie_commissie_mobiliteit.pdf

¹¹ [Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium, 28 February 2019](https://www.unhcr.org/refugees/files/2019/07/20190724_VNCR_Belgie.pdf)

¹² <https://ambrassade.be/nl/kennis/artikel/onderzoeksrapport-waddist-wat-denken-jongeren-over-het-klimaat>

en felle negatieve reacties. We verwijzen hier ook naar de resolutie ¹³ van de jongeren over klimaat op de Kinderrechtendag in het Vlaams Parlement in 2021.

Een schone, gezonde en duurzame omgeving is een voorwaarde voor de realisatie van kinderrechten

General Comment 26¹⁴, over kinderrechten en de leefomgeving met speciale focus op klimaatverandering, benadrukt de dringende noodzaak om de negatieve effecten van milieudegradatie, met een speciale focus op klimaatverandering, aan te pakken vanwege hun impact op de rechten van het kind. Staten moeten volgens het commentaar onmiddellijke actie ondernemen om kinderen te beschermen tegen de negatieve gevolgen van milieuschade en klimaatverandering, en hierbij kinderen en jongeren actief betrekken in de besluitvorming.

Klimaat- en milieu-educatie

In de slotbeschouwingen aan België, roept het VN-Kinderrechtencomité op tot een omvattend nationaal plan om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en zo gevaarlijke gevolgen voor het klimaat te voorkomen¹⁵. Daarbij vraagt het Comité in General Comment nr. 26 om rekening te houden met de speciale kwetsbaarheden en behoeften van kinderen en met hun mening. Het Comité pleit ook voor meer bewustmaking van kinderen over milieu, gezondheid en klimaatverandering waarbij scholen een actieve rol spelen. We vinden dat dit thema in het kader van de onderwijsdoelstellingen een prominente plaats verdient in het curriculum, zowel in lager als secundair onderwijs.

4.2. GOED IN JE VEL

“Kinderen en jongeren hebben het recht om zich goed in hun vel te voelen. Binnen deze prioriteit maken we werk van een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak van mentaal welzijn. Aangezien het sociale leven van kinderen en jongeren zich ook grotendeels online afspeelt, is er binnen deze prioriteit extra aandacht voor de digitale leefwereld.” (uit de nota aan de Vlaamse Regering van minister Depraetere)

Zet in op preventie

Geestelijke gezondheid is al jaren een belangrijk thema bij jongeren, zowel in Vlaanderen als internationaal. Het VN-Comité wijst erop dat er in België onvoldoende tijdige en toegankelijke primaire psychologische bijstand is¹⁶. Dat is maar één pijnpunt. In ons advies “Code zwart voor mentaal welzijn”¹⁷, gaan we dieper in op de uitdagingen. Dat deden we ook in ons advies bij de beleidsnota welzijn 2025-2029¹⁸. Er moet een masterplan komen voor jeugdhulp. Wachtlijsten moeten worden weggewerkt in de jeugdhulp en de geestelijke gezondheidszorg en continuïteit in de hulpverlening aan kinderen en jongeren is een belangrijk aandachtspunt. Maar de belangrijkste aanbeveling is zorgen dat zo weinig mogelijk kinderen en jongeren psychische problemen ontwikkelen. We verwijzen hier ook naar de resolutie¹⁹ over mentaal welzijn van de jongeren op onze Kinderrechtendag in het Vlaams Parlement in 2021.

¹³ https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/resolutie_commissie_klimaat.pdf

¹⁴ <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/crcgc26-general-comment-no-26-2023-childrens-rights>

¹⁵ Verenigde Naties, Comité voor de Rechten van het Kind (2019) Slotbeschouwingen over het gecombineerde vijfde en zesde periodieke verslag van België, paragraaf 35. [VERENIGDE NATIES, COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND.pdf](#)

¹⁶ [Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium, 28 February 2019](#)

¹⁷ <https://www.kinderrechten.be/advies/code-zwart-voor-mentaal-welzijn>

¹⁸ <https://www.kinderrechten.be/advies/beleidsnota-welzijn-volksgezondheid-gezin-en-armoedebestrijding-2024-2029-reflecties-vanuit>

¹⁹ https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/resolutie_commissie_welzijn.pdf

Doe meer tegen pesten en geweld op school²⁰

We blijven ons zorgen maken om pesten en geweld op school, zowel door medeleerlingen als leerkrachten. Uit een bevraging van de Vlaamse Scholierenkoepel blijkt dat 30% van de scholieren zich niet goed in zijn vel voelt op school. Hoewel er veel expertise en educatief materiaal beschikbaar is, zoals via het platform www.allesoverpesten.be, wordt dit niet door alle scholen correct toegepast. Ouders melden ons geregeld dat scholen niet adequaat reageren op pesten en dat een effectief anti-pestbeleid ontbreekt. Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een verplicht anti-pestbeleid en een duidelijke klachtenprocedure om een veilig schoolklimaat te garanderen.

Maak scholen een partner in mentaal welzijn

Geld, woonplaats of taboes mogen geen drempel zijn om toegang te krijgen tot hulp. Scholen en CLB's zijn een ideale partner als het gaat om het toegankelijk maken van de mentale hulpverlening voor kinderen en jongeren. Daarmee bedoelen we niet het schoolpersoneel, maar wel de school als locatie waar externe diensten aanwezig kunnen zijn, zoals brugfiguren of psychologen. Daarnaast verliezen kinderen vaak kostbare tijd omdat diagnostische processen telkens opnieuw beginnen bij een doorverwijzing via het CLB naar gespecialiseerde hulp. Beter samenwerken en vertrouwen op elkaars expertise is essentieel om een brug te slaan tussen onderwijs en welzijn.

Breng de nood aan hulp voor NBMV in kaart en zorg voor een passend antwoord

Kinderen op de vlucht maken vaak ingrijpende gebeurtenissen mee, zowel voor, tijdens als na hun vlucht. Ze moeten in een nieuwe omgeving, vaak in onzekere situaties, hun leven opnieuw opbouwen. Helaas is er voor deze kinderen een groot tekort aan psychologische hulp.

De ondersteuning van vluchtelingen valt onder zowel federale als Vlaamse bevoegdheden. Daarom is een nauwe samenwerking tussen deze beleidsniveaus van groot belang om deze kwetsbare kinderen de hulp te bieden die ze nodig hebben.

Vrije tijd en sport in een veilig klimaat werken preventief

Sport en vrijetijdsactiviteiten spelen een belangrijke rol in het voorkomen van mentale problemen bij jongeren. Een positief, veilig en open klimaat is hiervoor natuurlijk een voorwaarde. Dat realiseren voor elke minderjarige blijft een continue opdracht. Er is in de vrije tijd al veel meer aandacht voor dan vroeger maar het Kinderrechtencommissariaat krijgt nog steeds meldingen van ouders en minderjarigen dat de fysieke, psychische of sociale integriteit van jongeren er soms onder druk staat of wordt geschonden.

Digitale Leefwereld en Smartphonegebruik verdienen extra aandacht

Een smartphoneverbod op school kan helpen om pesten te verminderen, maar het is geen volledige oplossing. Mediawijsheid en duidelijke afspraken over respectvol gedrag zijn essentieel. Daarnaast is er nood aan beleid rond het gebruik van digitale platforms zoals Smartschool, om stress te verminderen en gelijke kansen en privacy te waarborgen. Het gebruik van digitale tools en AI in scholen kan ondersteunend werken, maar mag menselijk contact en begeleiding niet vervangen.

4.3. SAMENLEVEN IN SOLIDARITEIT

“Superdiversiteit is een enorme troef voor een samenleving, zo lang er ook voldoende gelijkwaardigheid, sociale cohesie en verbinding is over de verschillende sociale breuklijnen. Het recht van het kind om de eigen identiteit te behouden, de eigen cultuur en godsdienst te beleven en de eigen taal te gebruiken, wordt gegarandeerd door het Kinderrechtenverdrag. Ook het recht op

²⁰ Zie ook het deel “Meer aandacht voor welbevinden op school” in ons memorandum: <https://www.kinderrechten.be/project/maak-een-topprioriteit-van-problemen-die-kinderen-treffen>, en ons advies bij de beleidsnota Onderwijs en Vorming: <https://www.kinderrechten.be/advies/beleidsnota-onderwijs-en-vorming-2024-2029-analyse-vanuit-kinderrechtenbril>

vrije tijd zou voor alle kinderen en jongeren gegarandeerd moeten zijn, maar in de praktijk wordt dit in Vlaanderen nog steeds niet volledig gerealiseerd. Binnen deze prioriteit wordt er ingezet op inclusie in de vrije tijd en verbinding in de samenleving zodat elk kind en elke jongere ruimte heeft om volop de eigen identiteit te ontwikkelen.”(uit de nota aan de Vlaamse Regering van minister Depraetere)

Bestrijd racisme en discriminatie, ook buiten de vrije tijd

Racisme is vaak moeilijk te bewijzen, maar manifesteert zich in uiteenlopende domeinen zoals huisvesting, sportclubs, onderwijs en politiebejegening. Vaak blijft racisme onbesproken, omdat jongeren die er regelmatig mee te maken hebben, het als normaal beschouwen. Het VN-Kinderrechtencomité roept op om alle vormen van discriminatie aan te pakken en haatspraak te bestrijden, met bijzondere aandacht voor kinderen in kwetsbare situaties. Bijna de helft van de 20.000 scholieren bevestigd door de Scholierenkoepel²¹, was al getuige van racisme op school. Van de scholieren met minstens één ouder van een niet-Europese nationaliteit heeft bijna de helft (49%) zelf racisme ervaren tijdens hun periode in het secundair onderwijs. Onderwijs speelt een cruciale rol in het bestrijden van sociale ongelijkheid en het bieden van gelijke kansen. Daarnaast is het belangrijk om oog te hebben voor de rol van sociale media in het verspreiden van haat en discriminatie.

Zorg voor meer inclusie van kinderen en jongeren met een extra kwetsbaarheid

Voor kinderen die in asielcentra verblijven is het recht op vrije tijd vaak te weinig gegarandeerd. Het is belangrijk dat ook zij meer aansluiting kunnen vinden bij vrije tijdsactiviteiten, wat tot nu niet evident blijkt²². Asielcentra hebben vaak niet voldoende middelen om op dit vlak mee kansen te creëren voor kinderen en jongeren en vaak hangt het van de inzet vrijwilligers af. Heb ook aandacht voor de inclusie van kinderen met een handicap. Naast aandacht voor etnische diversiteit is het essentieel om kinderen met een handicap niet uit het oog te verliezen. Het VN-Comité vraagt om kortere wachttijden voor persoonlijke assistentiebudgetten en een inclusiever onderwijs²³.

Zorg voor een veilige schoolomgeving, waar jongeren zichzelf kunnen zijn

Het VN-Comité uit zijn bezorgdheid over het verbod op religieuze symbolen, zoals de islamitische hoofddoek, in scholen²⁴. Dit beleid is stigmatiserend en kan de schoolkeuze en toekomstperspectieven van meisjes met een islamitische achtergrond, beïnvloeden. Ook LGBTQ+-jongeren voelen zich niet altijd veilig op school.

Het is van groot belang dat scholen een inclusieve en veilige omgeving bieden waar alle leerlingen zichzelf kunnen zijn. Het creëren van zo'n omgeving helpt niet alleen om ongelijkheid en discriminatie tegen te gaan, maar ook om het welzijn en de toekomstkansen van alle kinderen en jongeren te bevorderen. We verwijzen hier ook naar de resolutie ²⁵ over gelijke kansen van de jongeren op onze Kinderrechtendag in het Vlaams Parlement in 2021.

4.4. DE WEG NAAR VOLWASSENHEID

“De weg naar volwassenheid verloopt niet voor iedere jongere in Vlaanderen en Brussel even vlot. De overgang van minderjarigheid naar meerderjarigheid brengt

²¹ <https://www.scholierenkoepel.be/kennisbank/descholierenstem>

²² <https://sociaal.net/achtergrond/ook-kinderen-in-asielcentra-willen-graag-onbezonnen-spelen/>

²³ Verenigde Naties, Comité voor de Rechten van het Kind (2019) Slotbeschouwingen over het gecombineerde vijfde en zesde periodieke verslag van België, paragraaf 29 en 30. [VERENIGDE NATIES, COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND.pdf](#)

²⁴ Verenigde Naties, Comité voor de Rechten van het Kind (2019) Slotbeschouwingen over het gecombineerde vijfde en zesde periodieke verslag van België, paragraaf 21. [VERENIGDE NATIES, COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND.pdf](#)

²⁵ https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/resolutie_commissie_gelijke_kansen.pdf

heel wat unieke uitdagingen met zich mee: jongeren dienen o.m. een studiekeuze te maken, willen formeel of informeel hun vaardigheden, creativiteit en ondernemerszin ontwikkelen, gaan op zoek naar werk, hebben kwalitatieve huisvesting nodig, en groeien verder in hun zelfstandigheid en verantwoordelijkheid in het leven. Door de vele snijpunten tussen beleidsdomeinen, willen we deze levensfase extra onder de aandacht brengen in dit JKP". (uit de nota aan de Vlaamse Regering van minister Depraetere)

Dring ongekwalificeerde uitstroom terug en biedt alternatieve leerwegen aan

We erkennen dat aandacht voor de overgang naar volwassenheid nodig is. Voor veel kinderen loopt die overgang vrij geleidelijk en vlot, maar voor een groep jongeren is dit absoluut niet het geval. We vinden dat er binnen deze prioriteit aandacht nodig is voor het terugdringen van ongekwalificeerde uitstroom uit het onderwijs. Voor een groep jongeren moeten alternatieve en flexibele leerwegen worden gestimuleerd en moet er meer dan vandaag een vangnet zijn dat opnieuw kansen creëert.

Jongeren die uit een opvangcontext komen hebben extra steun nodig bij de overgang naar volwassenheid

Voor niet-begeleide minderjarigen (NBM) en voor jongeren die in een jeugdhulpvoorziening verbleven, zijn de knelpunten in de overgang naar volwassenheid vaak nog scherper en complexer dan voor andere jongeren. Hou rekening met deze jongeren in het beleid. Laat jongeren die al een moeilijker traject achter de rug hebben niet vallen als ze 18 jaar zijn. Vlaanderen moet zorgen voor een warme, structurele oplossing voor jongeren die de jeugdhulp of een andere opvangcontext verlaten. Deze jongeren komen vaker dan hun leeftijdsgenoten terecht in situaties van dak- en thuisloosheid, financiële problemen en een gebrek aan diploma of werk. We vragen speciale aandacht voor deze jongeren binnen de acties onder deze prioritaire doelstelling.

5. Neem als Vlaamse Regering ook buiten het JKP kinderrechtenthema's op

We kijken uit naar de verdere uitwerking van het JKP in het komende half jaar. We begrijpen dat niet alles binnen de prioriteiten van het JKP aan bod kan komen, omdat het JKP vooral bedoeld is om interdisciplinair mee aan de slag te gaan. Sommige belangrijke noden bevinden zich grotendeels binnen één beleidsdomein. We geven graag een aantal prioriteiten mee die volgens ons de komende jaren veel aandacht verdienen, ook als ze niet volledig binnen het JKP passen.

Binnen het beleidsdomein Welzijn zijn er al binnen de prioriteit "goed in je vel" enkele linken gelegd. We verwezen er ook naar onze recente adviezen. Een thema dat we nog te weinig aandacht vinden krijgen in de voorgestelde JKP prioriteiten, is onderwijs, en dan voornamelijk de capaciteitsproblemen en de onderwijsongelijkheid.

Te weinig aandacht voor de capaciteitstekorten in het onderwijs

Er is een breed capaciteitstekort in het onderwijs. We kregen de afgelopen jaren verschillende meldingen over het tekort aan plaatsen in de onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers, maar ook in het buitengewoon onderwijs op alle niveaus, de B-stroom en de arbeidsmarktgerichte finaliteit. Dit tekort aan plaatsen zorgt ervoor dat veel kinderen en jongeren, langdurig geen toegang hebben tot hun recht op onderwijs. Wij vinden het onaanvaardbaar dat deze kinderen en jongeren door een gebrek aan aanbod worden uitgesloten van onderwijs.

Te weinig aandacht voor de blijvende ongelijkheid in het onderwijs

Het VN-Kinderrechtencomité maakt zich grote zorgen over de belemmeringen die kinderen uit sociaal en economisch precaire gezinssituaties en kinderen met een migratieachtergrond ervaren bij de toegang tot kwaliteitsonderwijs²⁶. We vragen dat elke leerling in het middelbaar onderwijs toegang heeft tot het nodige lesmateriaal en dat geen enkele leerling in het basis- en secundair onderwijs, wordt uitgesloten van schoolactiviteiten omwille van financiële redenen.

6. Evalueer de impact van het jeugd- en kinderrechtenbeleid, stuur bij indien nodig en blijf kinderrechten monitoren

Aan de uitwerking van het JKP worden ook indicatoren gekoppeld. In haar beleidsnota lezen we dat de minister zich ook heeft voorgenomen dat er per prioriteit een groot impactonderzoek zal komen. We vinden dit een goede piste en hopen dat de resultaten van monitoring, evaluatie en onderzoek regelmatig gebruikt worden om de plannen bij te sturen en te verbeteren. We vragen ook specifieke aandacht voor de monitoring van kindvriendelijk beleid en de impact ervan op lokaal niveau.

²⁶ Zie bv. <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/onderwijskansen-versterken/onderwijsongelijkheid>